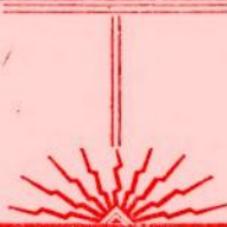

Ч. 2.

Бібліотека Просвіти.

Р. I.

о. М. КІНАШ.

. СТАТОК РОБИТЬ ДОСТАТОК.

ІІ. ПЕКОЛЬНІ ПІСЛАНЦІ.

Ціна 10 центів.

З Руської друкарні при Русь. Сиротини
832 N. 7th St., Philadelphia, Pa.

Ч. З. Бібліотека Просвітна. Р. І.

О. М. КІНАШ.

СТАТОК РОБИТЬ ДОСТАТОК.

*Ukrainian Book Store
10234 - 8th St.
Edmonton, Alberta*

1914.

З руської друкарні при Руськім Сирітськім Домі
832 N. 7th Street, Philadelphia, Pa.

В ниніших часах гріш має велике значінє, і не дурно каже мудрий Німець, що: гріш володіє сьвітом! Але той гріш, в котрім така велика сила не мав до тепер і нині ще не має в нашім народі того пошанівку, який йому належить ся. У нас не тілько що гроша не шанує ся, але прямо видумує ся всілякі способи, якби то його як найскоріше позбути ся, щоби — борони Боже — гріш не зійшов ся з грошем, а прецінь хліб на хліб не вадить, лише бук на бук. Ми не вміємо щадити, хиба марнувати. А прецінь ощадність є жерелом доробку і заможності; ощадність приучує чоловіка до порядку, до запобігливості, а навіть до пошанування чужого добра, бо ті люди, котрі уміють щадити, звичайно шанують добро і маєток близнього. Подивім ся на Жидів. Правда, що вони на своїй совісти

мають богато людської кривди, а нам Русинам наляяли досить горячого сала за обшивку, але хотій би так, то мусимо признати, що се такий народ, від котрого ми можемо много научити ся. У Жида передовсім на першім місці стоїть його віра, відтак солідарність, потім грамотність — нема Жида, котрий би не був в своїм письмі грамотний — а наконець ощадність. Жидівська ощадність є так велика, що густо часто доходить до скупства, і завдяки їх солідарності, грамотності і ощадності вони нині добилися великанських маєтків і грошем панують над цілим съвітом. Русин — противно; темнотою, крамолами, пиянством і марнотравством, полученим іноді з лінівством з року на рік бідніє, запропашує народну честь, стаєся поштуркачем і посміховиском других народів, а в слід за тим не годен заняти в съвіті такого становиська, яке би йому після історичних прав належало ся. Ми, що повинні більше як другі цінити вартість гроша, бо ми його потребуємо більше чим другі народи, бо ми в убожестві капараємося сотками

лїт, ми не тілько, що не побільшаємо народного маєтку, але противно, пускаємо навіть то, що батьки наші з великим трудом придбали і нам в спадщині зіставили. А чому се так? Бо до ощадності треба розуму, просвіти й тверезости, а в нас того, на жаль, нема. Прибудь розум — щастє буде, каже народна пословиця, а у кого в голові січка, той не годен нічого доробити ся. В нашім народі так розпаношило ся марнотравство, що куда не обернеш ся, усюди єго подіблеш; від хвили коли Русин на сьвіт народив ся, аж доки не присиплють його землею, марнотравство все ходить за ним слід в слід. Приходить на сьвіт руська дитина, чи умре чоловік, радість чи смуток, весіле чи піст, празник чи неділя, той ворог тяжкий все знайде приступ, аби послідний гріш з хати витягнути на трунок.

«Ей, то вже така доля наша, щоби в тяжкій праці, нужді та недостатку віку свого докалатати — каже руський Іван — нехай хоть в неділі, та в понеділок, забавлюсь троха»: Тож то власне та неділя, ті понеділки вас гублять, бо що

через тиждень заробите, то в неділі і понеділок пропутаєте і ніколи нічого не доробите ся. У кого і кождій «пейді» мусить бути дві три «кички» пива, бакса «анишівки» друга батля «скач», «альон» вин бакса цигаретків, дозин помаранчі кілька павнів яблочок, тісточка цукорні, чеколяди для дітей, монетний капелюх для жінки, кілька єдвабних блюзок, той ніколи і буде мав своїй «шандини», той — я в краю сидів на «чвораку», так і Канаді чи Злучених Державах буде вічним рентівником.

Як парубок по кождій «пейді» мусить відвідати «пулрум», або піти на цілу ніч між «джекі» на кати, то він напевно буде женив ся з пожичені гроші, а дід з дідом я поберуть ся, то з торбою і до смерті не розійдуться.

Чому бідний? — бо дурни! Русинови здається, що грейцарою ощадність на ніщо не придатна: шкода — повідає — заходу брат ся до того! Він би хотів за оден дечи стати богачем; він не має терпеливости, він не годен поняти, що зерно до зернятка, а буде міра. Чи я ти

кілька центів маю чи не маю, то я все бідним родив ся, і бідним вмирати мушу! А тимчасом така бесіда пуста і нерозумна; бо у кого тілько доляри гроші, а центи ні, той ніколи до маєтку не дійде; а хто уміє по центови ощаджувати той на старості літ не буде нікому в руки заглядати. Кілько-ж то ваших знакомих приїхало разом з вами до Америки, так як всі майже, без грошей, без цента, заледво на шіфкарту стягнулися а нині вони мають покладаний гріш; а з тої самої компанії, з того самого повіту і при такій самій роботі другі послідними дідами. І чому ж то так, що оден йде в гору, а другий падає на діл? Тому, що оден живе ощадно, а другий не питав на будучність, а єсть, то шелесть. Нехай собі буде й найбіднійший зарібник, если він має терпеливість і сильну волю не марновати заробленого гроша, то згодом може дробити ся; але если той гірко запрацьований гріш ще не загрів ся добре в твоїй долоні, а вже пішов чортови в зуби, вже перепустив есь его через горло або з камратами в кулі чи в карти програв, то ти абись сто

літ сидів в Америці, то зложеного цента не будеш мати. Чи бачили ви коли зимовою порою, як діти котять м'ягкий сніг? Зложить оден хлопчина груду снігу і заLeodво кільканай-цять кроків перекотить, а вже зробила ся така велика брила, що дальше вже сам оден не годен котити. От — людоњки добрі — маєте примір як з маленького буває велике. Оден цент не значить нічого, так як та груда снігу, але в купі з другим, третим, десятим, сотним і тисячним, той самий цент є великою силою. Нині той малий цент скинений міліонами рук робить чудеса; гріш перекопав Америку на двоє і отворив кораблям вулицю з одного океану до другого; гріш перерізав весь світ желізними дорогами вздовж і поперек; гріш позносив гори а вирівняв долини, прорубав в скалах тунелі і осушив озера; нині той цент скинений міліонами рук позакладав величезні фабрики, товариства асекурacийні, каси по-зичкові, запомогові союзи і прч. і прч. Господь Бог не сотворив нікого на нужду і біду але одному дав п'ять талантів, другому два, а тре-

тому оден, щоби кождий трудив ся після сил своїх, — але лінівого слугу казав покарати. Кождий отже чоловік має талант від Бога, котрим мігби доробити ся, коби лише не марновав єго, коби не закопував в землю, або на свою власну погибелль не обертає. Дав вам Бог здорові очі, дивити ся ними на сьвіт божий, але не бачите, чи наумисно не хочете бачити, що кругом вас діє ся. Русине: Протри вже раз очі, і придиви ся, що нині вже тісно стало в нашім ріднім краю, і з кождим роком буде тіснійше; нині земленька вже так не родить як перше родила, бо вона не має коли відпочати і набрати сьвіжих сил.

Коли давнійше за панщини поле лежало облогом по кілька літ, нині найгірший неужиток справлений під пшеницю, бо народа все прибуває, землі ні; всею хоче жити й мусить жити з тої земленьки, бо фабрик у нас мало, гейби не було. Зі старих метрик парохіальних можна переконати ся, що там де давнійше було 50 нумерів, нині їх вже поверх 300. Чи можна отже дивувати ся, що нарід не годен ви-

жити на маленьких, виссаних ірунтиках і мусить емігрувати в чужі краї за море на зарібки? І може би не оден і не десять в чужім краю придбали гроша тай долю свою по-ліпшили, коби не то, що вибираючись в чужину, бере зі собою невідступних своїх приятелів: пиянство і марнотравство.

Знайде роботу на гарні гроші, міг-би легонько через рік поважну суму здожити, коли темняк темняком. В краю був форнальом, паньским або жидівським рабом, не мав гідного лаха на хребті, а ту не встигне дістати «пейду» вже з «бари» не вилазить. Морі найліпшого поля рік річно пропиває або в карти програс, а що буде на старість... не питас. Кождого року міг би легко викупити кусень подільського поля з ляцьких або жидівських рук, бо вже й на дідичів приходить скрутна година і оден на перед другого парцелють землю; — придбавши оден другий морі рідної землі мав би запевнену будучність межи своїми, вернув би по літах в рідні сторони, колибо темняк весь заробок перепустить

через горло, на соломі в шпитали буде конати, а до доброго не дасть ся перемовити. Зайди, мазури закуповують руську землю, а наш темняк буде готельникам певерхові палати, мокне в сивусі і за свою кервавицю копає собі гріб на канадських вертепах. Що за лихо з тим нашим дурним Іваном, чому у нього голова як макітра а розуму гей у курки. Не годен ані руш зrozуміти, що ту в Канаді нема сидження, що ту годі, до смерти бути робітником, що ту тяжка робота і слабосильний старець не дасть собі ради, що «лот» з шандиною не дасть хліба на старість йому і жінці, не годен чи не хоче о тім подумати, і живе з дня на день, не питуючи яка доля чекає його на чужині? Він гадає що вічно буде стояв на 40 літах, що сили ніколи не змаліють, що заробок мусить йому все бути. Наш брат не подумає над тим, що ліпше на старости літ доживати віку хочби на 4 моріах межи своїми, як товчиться по фабриках і «лаваторах», не будучи ані години певним свого життя. Зарібник в Канаді не має волі, у нього ні свята ні неділі, в

поросі від рана до вечера, світа божого не бачить зза здимів, воздуха сувіжого не хлєпне хиба десь за містом раз на місяць, а здоровле не желізо — і не отглянешся як сили опадуть тай руки омліють. А селянинови інакше; він сам собі «босом» ані труби, ані наставника над собою не чує, кожного дня на здоровім воздухі, і в кружку родиннім переживає спокійно і весело свій вік. О тім наш чоловік не подумає; юому пиятика вже розум і пам'ять відібрали; а віру забрали сектярі, наганячі; до церкви не прийде, голосу і поради свого съященика не почусє, і так стрімголов летить в пропасть...

Зарібний народе руський! Хотяби ворог щось доброго радив, то годиться його послухати, не то свого Владику, свого рідного съященика, свою часопись, своїх приятелів? Досить вже кервавиці вашої опинилося в руках чужинецьких, перестаньте вже раз марнити гірко запрацьований гріш, беріться до ощадності, не жийте на згубу своєї родини, на згубу власної душі. Будьте ощадними, але не скучими,

бо скупство то дуже плюгава пристрасть, котра як опанує чоловіка, то зробить його слугою мамоні, до твої міри, що в грошах готов і свою душу затопити. Ідеть середною дорогою: не марнотравний, не скучний а щадний. До щадності завважає нас і сьв. письмо, бо коли Ісус Христос чудесним способом в пустині накормив 5000 царода, то казав позісталі окрушини старанно зібрати, щоби тим чином научити нас пошанування дарів Божих і щадності. Треба отже нам конечно щадити, статкувати, бо: **Щадність веде до добробуту.**

Богацтво само собою річ добра, пожиточна і потрібна, і сам Господь Бог позиває старати ся о маєтки але чесно, без кривди ближнього, без образи Божої. Вільно бути богатим, бо і богацтво дар божий, але треба так богатіти аби в мамонії не втолити душі свої, аби гріш не уважати за свого божка. Щадність то чеснота і для того треба щадити, бо хотяй нині більше не потребуємо, то памятаймо, що завтра буде знов день, а відтак опять повий день, а за ним і нові потреби. В Египті

за часів Йосифа було найперше сім літ урожайних, а потім сім літ неурожайних; що було-би ся стало з людьми, еслиби були не послухали Йосифа і всьо змарнували? Хто щадить той має, а хотяй нема такого, що не хотів би бодай що-то мати, то мимо того богато терпить недостаток лише тому, що не хотять нічого чути про ощадність. Вони би хотіли, щоби печені голубці сами до губи летіли. Оден надіє ся спадку від родини, другий вірить що виграс терно на льотерії, третий має надію доробити ся грою в карти, але всьо то мрії, пусті мрії, — одна лише є певна дорога аби щось придбати, а нею єсть розумна ощадність.

Богато людей доробили ся гарного маєтку ощадностю, противно же всій голодранці, або як їх з клинами називають «люфт барони» певно про ощадність і знати не хотіли... Кілько то людей заробляє гарні гроші, а не годнізвести кінців до купи, — чому? — бо жують понад стан. Хто любить богато і смачно зісти, більше як треба випити, пійти кілька разів в місяці до театру, жінку й діти вбрati після найно-

війшої моди — у того не шукай
готівки, бо єї не знайдеш, а без неї
гірке жите, бо без грошей як без
рук. Без грошей до міста, а без
соли до дому — не живу нікому.
Хотяй зарібний чоловік до великого
маєтку не годен дійти, але бодай
має запевнену незалежну будуч-
ність, а в часі слабости або якого
нешастя готовий гріш на перші
потреби знайде ся, бо я, все свое
кажу, що: хто щадить той має!

Ощадність виробляє характер!

Коли-б наш народ мав ся трохи
лішче, був засібніший в богатстві,
то тоді він скорше скинувби зі себе
ярмо сильніших, тоді не гнувби
ся перед будь-яким сурдутовцем в
три погибели, — а так убожество
убиває в нім самостійність і харак-
терність. Чоловік жиючий в убо-
жестві і недостатку не годен посту-
пати собі так, якби хотів, а часом
мусить навіть ділати насупереч
своїм переконаням, бо на нього на-
пирають ті, від котрих він залеж-
ний. Бідний рентівник стоїть о лас-
ку властителя дому; довжник за-
лежний від того у кого пожичас

гроші; той, що бере в шторі на борг, мусить йти під ласку шторника, а всі ті «добродії» старають ся в справах релігійних, народних, суспільних а навіть особистих, накидати залежним від себе свою волю і погляди.

От возьмім вибори! Кілько то виборців з морального примусу віддають свої голоси після волі сильніших нераз на явних ворогів своєї віри і народності? А тут в Канаді бувають случаї, що того рода «добродії» надуживають свого впливу навіть в справах віри і насилують совість руського зарібника. Нераз жалують ся наші люди, що »баси« по секціях, — розуміється руські протестанти — приймають до роботи лише таких, котрі міняють свою, католицьку віру, на протестантську. Такої штуки певно ніколи не втялиб, якби наш зарібник був засібніший. Нужда загнала єго в обійми секти.

Що значить залежність від хлібодавця, бачимо на біднім руськім народі у Львові, де хлібодавці Ляхи змушують руську службу до переходу на польське, під загрозою утрати місця.

Робітник, котрий любить Мошку в бороду поцілувати, такий ніколи не заощадить. Єго богом була гортанка і черево; єго церквою був готель а єго съящеником був шинкар. Він служив свому богови дуже ревно і в день і в ночі і в тижні і в неділі і в съята: для того бога він жертвував все.

Тому богови він приніс на офіру і свою батьківщину і жінку і діти. Ще не конець. Такий мерзенний паніца віддав своїй гортанці та животови і свою честь. Шанували єго колись люди і уважали за чоловіка, а як розпив ся, всі відвернулися від него. Кромі того сей поганець віддав чортови і тіло і свою душу. Він був в силі віку, а єго лице вже пожовкло та побряскло. Хребет згорбив ся, руки і ноги охляли, в жолудку терпить безнестанний біль а ходить як мара в страшній нужді: А єго душа? Вона також пішла туди, де дають горячий напиток. Читаючи се, неоден тяжко зітхне і скаже: »Слава Тобі Господи, ще я не з тих!« О голубчику, не вихапуй ся! Бо хотяй з тебе, ще

не пияк, але й не цілком то тверезий. Скажи мені, що се такого, що скоро ти побачиш келішок, то чомусь проковтуєш спинку, неначе занюхав які марципани. Ти вправді не пияк, але й не тверезий. А памятай, що ніхто не родить ся пияком. Увійдеш в гірський потік по кістки, ще пів біди. Увійдеш по коліна, як ти сильний, ще устоїш ся. А увійдеш під пахи, будь певний, що вода тебе звалить з ніг, а як не вміш плавати, підеш на спід і згинеш. Так і з пиянством. Пахне тобі горівка, ти вже по кістки в нещастю. Пеш її щодня, ніби для здоровля, то ти вже по коліна в сїй пристрасти. А зачинаєш шукати компанії і пересиджувати в барі, от тоді вже ти по пахи вліз в біду. Памятай добре, що хто в барі день пересидить, а з товаришами при кичках пива, і при горівці нічку перемучить, той зложеного цента, як свого уха не зобачить. Чоловіче добрй! Як ти денно пропиваєш і прокурюєш одного кводра, то за рік перепустиш через горло 365 кводрів, отже кругло 90 долярів; а як таке вело би ся через 50 років, то ти прогай-

нуєш п'ять десять разів по девять-десять долярів, се є чотири тисячі п'ятьсот долярів. Розумієш? А порахуй тепер процент від тих квадрів і процент від процента а буде певно більше як п'ять тисяч. А що — або двайцять п'ять тисяч австрійських корон... чоловіче — таж се величезний маєток, таж се двайцять п'ять морів поля першої кляси!!! Представте собі — милі братя, кілько то міліонів пускають самі Русини в Америці на пиятику, чортови в зуби! Сором, сором!

Як би то матеріально добре стояли наші люди, єслиби всі схотіли взяти ся до тверезого і ощадного життя; а повинні би, бо тут розходить ся о їх власне добро. Гей! Народе руський! Тож тебе нужда і горе вигнала за море; ти не приїхав сюди на розпусту, на забавку; ти приїхав на заробок! А ощадність, се одинока дорога, аби заробити гроші; ощадність, се одиноке забороло перед пияньством; ощадність, се рідна сестра тверезости. Хто щадить гріш, той не буде можнути в горівці чи там пиві, бо такому жаль буде кождого цента; жаль

буде жінки й діточок. Одного разу прийшла о півночи до коршми жінка одного пяниці, котрий від раня заливав хробака і каже: »Миколо мій! Ти — як бачу — не маєш часу прийти до дому на вечеру, то ось тобі вечера!« І поставила банячок з їдою на стіл, а сама вийшла. Чоловік з уданою веселостію приклікав товаришів, щоби разом з ними попоїсти, але яке було його здивоване, коли здіймивши покришку побачив вместо їди, карточку з написом: »Смачного! Таку саму їду маю я з дітьми на обід і на вечеру!« Ось, вам незавидна доля родини, котрої батько шукає розради при барі. Кілько то гроший втопить та-кий батько в тім чортівськім трунку? Був би лот, була би своя хата, дещо, ще й готовий гріш в перескринку. Може скажеш: Хиба чоловік має вічно сидіти в хаті і не показувати ся межи люди? Господь Бог чайже не жадає від мене такої покути! Тихо, голубчику, і ні сло-вечка більше, бо як почус жінка, то мокра стирка готова бути в ро-боті. Що ти сказав, що? Твоя жін-ка, твої діти, твоя хата, се має бути

для тебе покута? А брудна бара і смердяча горівка, се мала би бути твоя радість? Фе! Встидай ся з такою бесідою!

Здає ся мені — дорогі братя — що я досить ясно змалював вам, до чого веде пиянство і марнотравство. Хиба сліпий не бачить, що пиянство, гра в карти або кулі, се ваша руїна, се погибель ваша. Ніхто не годен сказати, що я перелив, противно, я ще замало яскраво представив дійсне положення пияків і марнотравників, але вже се повинно привести вас до опамятання, захотити до тверезости, до ощадності і до статочного життя, бо хто лише має в голові крихітку розуму, а не січку, той розуміє що: статок робить достаток. Вже крайна пора зрозуміти велику важу ощадності; тілько розпочати а дальше воно вже піде цілком гладко! Та не забувайте про се, що аби можна щадити, то треба передусім жити з розумом. Нарікав раз наш мужик перед Мортком, що ему кінці не сходять ся. »І працює чоловік і гарус, а з того нема нічого. Інші здається ся нічого не роблять, а мають

ся в гаразді і достатках, а чоловік вижити не годен!« На те відзивається Мортко: »Знаєш Іване, чому тобі не гаразд а мені гаразд — бо я маю розум наперед а ти по заду!« Се значить, що Жид, заким що зробить, то перше добре розумом по-працює, а Русин як що зробить, то без обдумання; якже вийде з цього зле, то тоді нарікає і каже: Ей, коли би я був так і так зробив, то було би лішче, а тепер вже пропало! От се значить, що в Івана розум по заду. Чоловік, котрий хоче поліпшити свій бут, мусить жити з розумом. Він має передусім знати вимоги свого життя, дальше повинен ві всім числити ся і не викидати зароблений гріш на непотрібні речі. Збирав тебе охота щось купувати, то перше питай себе, чи сего я конче потребую. Заким видаш цент, то обертай його кілька разів в руці; десять раз змір, заким раз утнеш. А купуєш що, то наперед добре оглянь, добре випробуй, не напрасно, не прихапцем, щобись відтак не каяв ся. Не один через свій нерозум, купив коня з полудами за видющого, дихавичного за доб.

рого, дав двіста долярів, а продав за 50. Лучше на перед не вихапувати ся, з заду не лишати ся, а середної дороги держати ся, бо вже давні Римляни казали, що: середна дорога золота.

Друге правило при ощадності є: купуй за готівку! Хто бере на борг, без грошей, тому більше минає ся, бо єму здає ся, що то за дармо, і для того не рахує ся з видатком. Платіть кожде бохоня хліба, кождий фунт мяса готівкою, а напевно захороните ся від довгів, менше будете видавати, а що найважнійше дістанете далеко ліпший і-танший матеріал, чим на борг.

Один робітник розказував мені, що як довго брав на книжочку, не міг ані цента зі свого зарібку відложить; — почувши одної неділі в церкві науку про ощадність платив за всео готівкою, і кожного дня лишило ся жені 25 центів з вікту. Нині, по 10 літах, він вже має гарний гріш відложений на чорну годину. Чуєш брате? Іди ж і роби так само!

Наконець ще рада, а іменно: будь практичний або розсудний,

гляди доокола себе, гляди перед себе, ради другого слухай а свій розум май. Практичний парубок не закупить на своє весілля за сто долярів трунку, і то за пожичені гроші, не просить пів міста джеків і очайдухів, аби відтак гарувати гірко наново за трунок, котрий »мордовні« випили, щей в додатку бійку завели і шкоди на яких 50 долярів наростили. Таке зробить хиба дурний.

Стережи ся карт! Гра в карти і пиянство, се вічні вороги ощадного життя. Через карти зійшли на пси великі маїнати, при картах витворює ся злість, зависть, сварка, бійка а часом навіть з карт приходить до убійства або самоубійства. Картияний наліг страшнійший навіть від пиянства, бо сотки случай сьвіт знає, як неодин картяр за одну ніч програв сотки тисяч готівки. Налоговий картяр навіть жінку й діти поставив би на карти, не то гроші. Тому, проч з картами, нехай пани грають, а не бідний робітник.

Нам треба добробуту, гроща, гаразду а не дідівської торби. Па-

мятайте братя, що ви покинули рідний край не на те, аби в Америці розпустувати, але щоби як найбільше гроша заробити і з тими грішми вернути домів і за них купувати землю. В Галичині ще землі досить, в додатку пани парцелють свої добра і радо продають тому, хто має за що купити. Наши селяни гроший покладаних не мають, для того нашу руську землю купують Мазури. А се велике нещастє для **нашого народа!!** Кожда мазурська кольонія серед нашого краю, се боляк на нашім тілі, се так, як-би хто в наше тіло вбив порядного цвяха. Ані клаптик нашої руської землиці, орошеної кровю наших предків, не пустім в чужі, не руські руки!! Емігрант, який через 10 літ працює в Канаді, повинен стати господарем бодай на пятнайцятьох морях поля.

Братя милі, зарібники руські, внуки славного роду козацького, — на закінчене ще раз накликаю: Виповіджте безпощадну війну пиянству, картам і розпусті: пошлиубуйте на тверезість, полюбіть чесне

і побожне жите і беріть ся до ощадності.

Ще широка у нас нива, зорем ю,
(засієм,
І заробим на сукману й Русь-Неньку приодієм.

Засіяє, як те сонце
На небеснім зводі
І замовкнуть враги люті
І буде їм годі
Її славу руйновати.

Не загинем рідні братя
Не нам загибати!!

A. B.

**ПЕКОЛЬНІ
ПІСЛАНЦІ.**

Отворилися з розмахом двері і до хати парубка Марка Запоточного увійшов його щирий друг, Михалко Скалюк.

— А се що з тобою, чого з таким розгоном? — запитав здивований трохи Марко.

— Дай хоть видихатись! — відповів Михалко і усів задиханий на лавку.

— Може що сталося, щось так гнав, чи що? — допитував ся Марко.

— Славити Бога нічого, але я маю один дуже важний спосіб — відповів Скалюк.

— А тож який?

— Знаєш, знаменитий спосіб на пяниць! — сказав з поспіхом Скалюк.

— І ти з сим так гнав скоро?

— З сим мусимо ще сього вечера взятись до діла!

— Добре, але скажи, що се за такий спосіб, і яке діло?

Тут Скалюк присунув ся до Марка, схилив ся до нього і став щось

шептати йому до уха. Марко бликав своїми ясними очима, усміхався і похитував головою, немов прита-кував.

— А най тебе з твоїм способом! — скрикнув в кінці съміючись сердечно Марко. Ото але раз видумав добрий спосіб! Ха-ха-ха! Ну буде съміху і потіхи на ціле село!

— Але язик за зубами і зараз нині до діла! — остерігав Скалюк.

— Та певно! На таке я й зараз готов!

І вони ще довго щось радили між собою і говорили, між чим Марко вибухав все голосним реготом.

* * *

Темна, як гріб осіння холодна ніч. Ціле село оповите вже сном; нігде не видко съвітла, лише в коршмі ясно і гамірно. Там пяниці селяни топлять своє добро, своє здоров'я, родинний спокій, і всьо, що найдорозшого мають, свою честь — в горівці... Хоть пізна вже вічна година, але коршма повна. Але чим далі в ніч, тим вона стає поволи опорожнюватись. Від часу до часу вийде з коршми хитаючий ся мов не на

своїх ногах сваток, бурмоче щось під носом і починає в розрідлім болоті заганяти качки по цілій дорозі. Найчастійше такий сваток п'яненький, не тямлячи съвіта й себе, заточуючись хляпне в болото, відтак мучить ся довший час заким знов підведе ся на непослушні ноги і далі чалапкає вихитуючись на всій стороні аж поки знов не ляпне в баюру, або в болото де иноді і переспить ся до рана...

Тверезійші, менше затросні залькогольом, скорше опускають коршму, а найбільші пяниці, виходять з неї найпізнійше.

Ось починають виходити ті послідні. В сам перед вийшов звісний на ціле село пяница Пилип Льоник. Переступивши поріг, він гикнув собі здорово аж в ньому щось векнуло, застогнав, пробурмотів щось незрозумілого і заточуючись почалапкав на дорогу. Перейшовши кілька десятирічок, він з цілої сили хляпнув долілиць в болото, аж ховст пішов.

— У-гу га... а бодай тї... гі... — пробурмотів він і силував ся підвести, але було дуже трудно.

Пилип став борикати ся, та викачуватись в болоті — вибачте за не гарне слово — як то иноді безрога, але ані руш не міг підвести ся.

І він певно був би погодив ся зі своєю долею, і був би собі тут і задрімнув до рана, але на його щастє надійшло двоє людей.

— Ага, ти вже лежиш братчику! — промовив один з них і оба — один за плечі, другий за ноги, підняли Пилипа з болота і потаскали селом мов злій грішну душу.

* Се були Марко і Скалюк.

За селом стояло в руїнах старе замчищко, а під ним була величезна, темна пивниця, до котрої входилося по сходах. Там, як громада ще не мала свого шпихліра, замикали колись виновників сельських, засуджених на арешт, а від довшого часу пивниця та стояла не замкнена і безужиточна.

До сеї отже пивниці затаскали жваві хлопці пяницю Пилипа Льоника і тут посадили його на землі під одним стовпом, яких стояло серед пивниці кілька, підпираючих стелю, а попід пахи грубим шнуром

привязали його до того стовпа, щоб не міг підвєстись. Відтак вже над самим досвітком притаскали вони ще одного пяницю, якого рівно-ж підняли з болота і привязали в пивниці напротив Пилипа, так само, як його до другого стовпа. (Сей другий пяниця називався Гринько Терлиця).

По сім дивнім заході з двома пяницями Марко і Скалюк вийшли з пивниці, замкнули її на замок і пішли до себе.

На сьвіті вже був давно день, як наші пяниці обудилися.

Перший пробудився з тяжкого сну Пилип. Його дуже палило в середині, і не проторши ще добре очій, він закликав:

— Гапко! А дай-но води напиться!

Думав, що він в себе в хаті. Але ніхто не відзвивався, ані води не подавав.

Пилип отворив свої очі, став їх протирати, але кругом нього така пітьма, що нічогісінько не видко.

Відтак став він мацати руками. бо йому ще таки вдалось, що він в

себе на ліжку, і хотів піти й сам себе напоїти. Але коли хотів рушились а тут гов! не пускає щось.

— А то що за біда? — запитав себе — і став сильнійше рухатись, але ані руш!

Пилип знов став обмащуватись, і вкінци прийшов до переконання, що він привязаний по під пахи до якогось стовпа. Та вже привязаний, то привязаний, лихо бери! Хтось привязав, то чей хтось і відвяже, се байка... Але де він і що?

Майнуло йому в голові, і він знов почав лапати руками.

Так, він сидить коло якогось стовпа, на грудьох гнете шнур, а під ним сира земля...

І чим дальше і більше розмірковував Пилип, тим огортає його щораз більший жах.

— А Боже мій, де се я? — питав себе — а може то такий сон?

І він став переконуватись, чи то не сон часом. Протирав очі, щипав себе за лицез, товк головою до стовпа і всьо остаточно переконало его, що се не сон а якась страшна дійсність. Йому зі страху робилось горячо, і мутила його страшна спра-

га. Між тим він став передумувати не давно минувше. Тямив, що по-сліднього вечера був в коршмі; потім здає ся вийшов з неї і пішов, але де і куди пішов, того цілком не тямив.

Се певно так сталося — думає собі — я був страшно п'яній, мусів ~~здесь~~ звалитись з ніг серед дороги і мусів-єм вмерти, а тепер певно чортяки напосіли ся мене мучити?... І то є найпевнійше, бо я ніколи ні до церкви не ходив, ні до сповіди, а навіть присягу зломав, як присяг від горівки, а потім знов став пити.

Таке і богато ріжного передумав в великій тревозі Пилип про своє теперішне таке дивне і загадочне положення. В тім щось близько нього заворушилось, застогнало, і так немов-би хто собі порядно зівнув.

Пилип запер в собі віддих і пильно наслухував. І знов став протирати очі, думаючи знов, що він в сні. — А тут коло нього щось в пітьмі рухається, і немов руками має.

— Ну, се вже певно чортяка суне до мене... — майнуло Пилипови в голові, і він так причайв ся до стовпа, що ані не дихнув...

Сидить так кілька хвиль, аж чує хтось в пітьмі шепче, чи щось.

— Ох, Ксенько, води... води...

Почув виразно Пилип людську мову, і в нього вступив дух.

— Хто там?! — запитав він крикнувши, все таки ще не певний, що то за біда є з ним.

— А води... води... — почув замість відповіди.

— Ну, се певно, якийсь пяниця, такий як і я — подумав собі Пилип почувши, як той просить води.

— Говори, хто тут є?! — крикнув з цілої сили Пилип.

На те цілком обудився Гринько.

— Господи, а се що зі мною, яка біда тримає мене, де се я? — пробурмотів він метушаючись.

— Хто там? — питав Пилип.

— А ти хто?

— Я Пилип Льоник з Журбанець.

— А я Гринько Терлиця.

— Ай! деж се ми куме? крикнув трохи урадований Пилип.

— А біда его знає? От сиджу на земли, і щось мене тримає по під пахи, чи якась біда.

— Але мені дивно, що й ви тут? сказав Пилип.

— Або деж ми?

— А хиба я знаю?...

І вони так перебули тут цілий день до пізної ночі, терплячи страшно від великої спраги і від голоду. А найгірше мучило їх те, що не знали де вони, і що се з ними. Остаточно держалися тої гадки, що вони на другім сьвіті, і що хвиля надіялись, що ось-ось надійде чортяка з вилами і вхопивши їх, потаскає до недалекого десь тут пекла.

— А може ми так вічно будемо ту мучитись за наше грішне житє? казав Пилип до Гринька.

— Може, хто его знає?... відповідав Гринько.

— Ей! Боже коханий, який то чоловік був нерозумний, яке грішне житє провадив на тамтому красному сьвіті... Гей, гей, милий Боже, де то та горівка, нас запровадила... — говорив в великій розпуці Пилип.

— А я кажу куме, як би Бог пустив мене ще хоч трохи на наш сьвіт, то я вже інакше там жив-би. Праведнішого чоловіка від мене не було-б, а до горівки навіть не глянув-бим! казав з жалем Гринько.

— А я мислите, що? Також жив-бим вже, як Бог приказав, а за горівку не хотів-бим і чути, не то що! мовив Пилип.

І їм страшно жаль було їх села, жінок, дітей, котрих перше цілком не жалували, лиш з часта кождий побивав свою жінку.

Над пивницею тою стояли високі тополі, а була вже ніч з сильним вітром, від котрого вони шуміли і стогнали сумно. Сей стогін і шум доходив до ушій пяниць в глубину пивниці і видаєв ся їм ще сумнійшим, ще страшнійшим, як був в дійсности.

— А чуєте կуме Пилипе, як десь тут стогне, і виє якась страшна біда? — питав ся Пилипа Гринько.

— Та чую. То щось аж за серце бере...

— Не знати що то воно таке? допитував ся Гринько.

— То певно десь тут недалеко мусить бути вже пекло, і то мабуть так грішники там стогнуть з великих мук — толкував Пилип. В тім десь щось закалатало, щось скрипнуло немов двері, і пяниці почули, як хтось до пивниці увійшов. Пилип і Гринько попричаю-

вались, стримали віддих і наслухували в тревозі, що то дальнє буде.

Нараз хтось почав до них підходити, і дзеленьката немов ланцузами.

— Пилип Льоник тут?! — крикнув хтось глухим, охриплівим голосом.

Але Пилип мовчав залякавшись сильно.

— Чому мовчиш?! — загудів той самий голос.

— Я тут... Пилип, я Льоник... — обізвав ся наполоханий Пилип дрожачим слабим голосом.

— Ага, видиш то се ти небоже той самий Пилип — почав незнакомий, грізний голос — що то вічно пиячив, що пропив своє добро, а свою жінку Гапку все тяжко побивав, а твої діти, біdnі, невинні, терпіли голод і холод, а тобі було байдуже се.

Се ти той пташок, що присягу зломав? Добре, що ти дістав ся до нас, тепер тобі і амінь! Зараз дістанеш п'ятьдесят різок і на саме дно до пекла! Се я пекольний післанець по тебе.— Пилип почувши тоб стерп цілий, а холодний піт заливав йому очі, язик став колом,

а слова благання до пекольного посла
о помилуваннے не міг вимовити
голосно.

А тимчасом Гринько добре по-
терпав зі страху, чуючи присуд
Пилипа, але зараз і до нього звер-
нув ся другий, ще страшнійший
голос.

— А Гринько Терлиця тут?!

— Я тут, прошу пана — відпо-
вів масненько і клянаючись на по-
мацьки не знати кому Гринько.

— Ага, то се той Гринько, що
через пиятику пустив ціле бать-
ківське і своєї жінки Ксеніки май-
но так марно за горівку! Се ти той
самий, що ціле жите твоїм всім і
церквою, і Богом, і щастем була
горівка! Се ти той самий, що дню-
вав і ночував по коршмах, а вер-
нувшись до дому бив-сьє жінку і діти.
За се дістанеш також пів сотки
різок і до пекла в кипяток смоли
на вічні муки підеш!

— Ай паночку ясненський, то
всьо съвята правда, що ви кажете,
але подаруйте мені ще той раз,
а того всього вже більше ніколи
не буде... — став благати Гринько.

— Змилуйтесь ласкавенький паночку і надомною з милосердією — просив тремтячи і Пилип? Я вже буду жити статочно, горівки ніколи й не понюхаю.

— Ні, над такими, як ви нема в нікого милосердя, навіть післанці з пекла не помилують вас, — заговорив сильний, якийсь немов нелюдський голос, і забрянчали сильно ланцюхи.

— Ми живцем вас забрали з вулиці, як ви валялись до нестягами запиті, і так живцем приставимо вас до пекла! — заговорив охриплім голосом другий голос.

Тай Пилип і Гринько стали шльохати заливаючись гіркими слезами.

— Ай Гапцю моя дорогенька, діточки мої золотенькі, ви терпіли тільки кривди від мене, який мені тепер великий жаль, ой-ой-ой! — заводив в розпуці Пилип.

— Ах Ксеню моя, моя ти люба, мої діточки Міленькі, не умів я вас шанувати, ох не умів, за те маю кару велику... Ах, щоб я міг вас ще хоч раз побачити... — плачуши лебедів Гринько.

— Ну, досить вже того', досить! — ревнув до них один сильний голос. — Тепер вже за пізно, і все вже пропало! Треба було перше жити людським а не худобячим житєм!

І оба пяниці почали з розпухи рвати на собі волосе, а відтак знов стали сердечно благати, щоб ті »пекольні післанці« помилували їх.

— Ну, уважайте-ж — мовив по довших благанях пяница один грубий голос — над вами ми не маємо милосердя, лише над вашими жінками і дрібними дітьми, для котрих ще сей раз увільнимо вас.

— Але уважайте! — вмішав ся другий храпливий голос.

А другий голос став приказувати:

— Мусите оба тут нам зараз присягнути і приречи, що по перше: горівки більше до кінця житя і не покушаєте, до коршми ніколи не заглянете; по друге, що станете від тепер дбайливими, чесними, працьовитими, та совісними газдами.

— Ай, паночку золотенький, будемо, будемо, присягаємо, що будемо, — залебеділи урадовані пяниці.

— Але слухайте дальше! — гремів в пітьмі грімкий голос. — Як від тепер один з вас поважить ся і випе хоть краплю горівки, або учинить яку найменшу кривду своїй родині — то будьте певні, що сейчас найближшої ночі опинитесь знов тут, а тоді певно не буде для вас ні пощади, ні милосердя!

Пилип і Гринько в тій хвили заприсягли і приrekли ніколи не пити ніяких трунків.

І задзвонили тяжкі ланцюхи, двох незнаних приетупило до Пилипа, відвязали проворно шнур і раптом вхопили його по під пахи, та витаскали скоро з пивниці на сьвіт, де була темна ніч.

— Махайже чоловіче і не оглядай ся, бо буде біда, лиш гони до дому чим скорше! — гукнув один з незнаних до Пилипа, і він пігнав полем, онімівши з великої радости.

Так само зробили і з Гриньком.

— Ну, друже, перша проба випала добре, — мовив Скалюк до

Марка, бо се вони були пекольними післанцями.

— Та добре, але побачимо, чи то що поможет? — сказав на те Марко.

— Поможе! — твердив Скалюк — але того способу не занехаймо. Зараз на слідуючу ніч берім ся до других пяниць.

— Тільки треба остережно, щоб ніхто про се не дізнав ся, бо була-біда — зауважав Марко.

— То правда, я нині цілий день вже потерпав, як жінки наших пяниць шукали за своїми чоловіками.

— Треба буде якось те все остережно і розумно робити, то буде всюдо добре — сказав Марко, і оба опустили пивницю тай пішли в село. До двох тижнів »пекольні післанці« в такий спосіб вилічили ще вісімох найбільших пяниць від налогового пиянства. А всім людям було дивно, а найбільше арендарови Шльомі, що їм було тепер

до горівки, як до якої зарази. Але поміж людей ішов таємний шепт, головно поміж бабами цокотухами, що се пяниць вилапують по ночах чортяки, затаскують до заклятого за селом льоху і там дають їм порядну науку. Як допитували про се навернувших ся пяниць, вони не відповідали нічого, лиш заклято мовчали. І се відстрашувало дрігих слабших пяниць, котрі зараз, як лиш починало смеркати, опускали скоро корішму і спішили до дому.

В Руській Друкарні

— при —

РУСЬКІМ СИРІТСЬКІМ ДОМІ

можна замовляти

ДУЖЕ КРАСНІ
КНИЖОЧКИ ДО
.... ЧИТАНЯ, ...
також
МОЛИТВОСЛОВИ,
ЛІСТОВІ ПАПЕРИ
З ЦВІТАМИ, :::
КОВЕРТКИ, :::
і т. д. :: ::

.. ВИРАБЛЯЄ ВСІЛЯКІ ..
друкарські роботи
.. ПО ДЕШЕВИХ ЦІНАХ. ..

А д р е с а :

Ruthenian Printing House

832 N. 7th Street, - Philadelphia, Pa.

ЧИТАЙТЕ ТА ШИРІТЬ
одиноку в Зл. Державах укр.
газету

“АМЕРИКУ”

(ОРГАН „ПРОВІДНЯ”)

яка стоїть на христіянсько-народнім
грунті та ширить між нашим народом
правдиво здорову просвіту.

Містить більше цікавих та
поучаючих новостей зі всякої
области чим другі тутейші
часописи, о чим може кождий
сам пересвідчитись, а сим
самим заслугує на якнай-
більше поширення і поперте.

ВИХОДИТЬ В ЧЕТВЕР КОЖДОГО ТИЖНЯ.

Передплата на рік..... \$2.00

До старого краю..... \$2.50

Адреса Редакції:

“AMERYKA”

832 N. 7th Street,

Philadelphia, Pa.